СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 263. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 11. падолиста, 1925. VOL. XXXIII. No. 263. Jersey City, N. J., Wednesday, November 11, 1925. THREE CENTS

Пенсильвенійський губернатор робить заходи для покінчення вуглевого страйку.

ГАРИСБУРГ, ПА., 9. падолиста. — Пенсильвенійський губернатор Пиншов запросив до себе на конференцію в справі вуглевого страйку Джана Луиса, голову майнерської юнії, та В. Инглиса, голову комітету властителів копалень у Скрентоні. Пиншов має відбути з ними не одну, але дві осібні наради, певно сподіючися, що такими осібними конференціями приготує спільну конференцію.

У своїй розмові з газетярами губернатор заявив, що він хоче говорити про страйк та шукати, чи обі спорячі сторони не моглиби найти якого спільного становища.

МІСТО ТОРГУЄ ВУГЛЕМ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Ню Джерзі, 9. падолиста. — Міський уряд сього міста почав нині продавати вугіль незаможному населенню міста. Уголь доставляють до домів міські троки, рахуючи по 60 центів за 100 фунтів.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ РАДІО.

ВАШИНГТОН, 9. падолиста. — Нині отворено тут скликану федеральним урядом четверту з ряду конференцію в справі регульовання радіового депешовання. Зараз на вступних нарадах секретар торговлі Гувер предложив плян, який, на думку уряду, запобігби великому „замішанню у воздусі", яке виходить через те, що кождий висилає собі те, що йому подобається; сей плян лишає велику свободу кождій місцевости урегулювати, хто й як має розсилати депеші чи музику.

ПРОГИБІЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ „ЕЛКС".

НЮ ЙОРК, 9. падолиста. — Федеральна прокураторія, котра веде тепер процес проти запомогово-клюбової організації „Елкс" за те, що вона мала продавати пиво в своїй клюбовій реставрації, покликала на слідство менаджера реставрації та казала йому принести книги реставрації, які мають мати докази, що реставрація продавала пиво.

ЗЛОДІЇ З ЗАМИЛУВАННЄМ ДО СТАРОВИНИ.

МОНРОВ, Ню Йорк, 9. падолиста. — Невисліджені досі злодії закралися до магазинів підприємства Орендж енд Рокленд Лайт енд Павдер Ко., котрі робітники відкрили кілька тижнів тому назад підчас копання кістки передісторичного слона, та забрали сі кости. Злодії розбили паркан та підкопалися під мур.

КОМІСІЯ ДАЛІ ОБТИНАЄ ПОДАТКИ.

ВАШИНГТОН, 9. падолиста. — Комітет палати послів для приходів далі обнижив суму податків о 113 міліонів долярів, знижаючи податки від автомобілів, цигар, рушниць, дорогоцінних річий, карт, люльок, предметів штуки й т. п.

ПРОЦЕС ПРОТИ ПОЛКОВНИКА ЗА ЗЛОМАННЄ ДИСЦИПЛІНИ.

ВАШИНГТОН, 9. падолиста. — Процес проти полковника Мичела за зломанє військової дисципліни починає вже звертати туди, куди обжалований його хотів навернути, себто до самого питання, чи закиди, які полковник поробив зарядови в своїх статтях, є основані на правді.

Мичел у своїх зізнаннях перед військовим судом не лишень потвердив, що він далі придержується своїх закидів, але й ще додав нові закиди, як ґриміром те, що свідки на слідстві в справі розбиття воздушного корабля Шенандо допустилися кривоприсяги. Суд на сї закиди зажадав від обжалованого доказів, які Мичел згодився предложити.

МАЛОЩО НЕ ПРИЙШЛО ДО ПОВАЖНОЇ КАТАСТРОФИ ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ.

ПОРТЛЕНД, Мейн, 9. падолиста. — Патрольова лодка прибережної сторожі „Сі-Джі-151", шукаючи здовж берега за пачкарями горівки, зобачила нині скоро ядучий малий пароход. Узявши його за пачкаря, вона дала сигнал, щоби він станув, а коли сей не сповнив приказу „команда приказала віддати до нього стріл з двофунтової гармати. Вистріл пролетів понад самий корабель, який мимо сього не здержався. Тоді лодка стріляла в друге, і знов мало що не вцілила корабля. Догерва тепер комендант лодки побачив сигнали корабля, з котрих показалося, що се воєнний корабель, везучий на своїм покладі дві тонни вибухового матеріялу.

Командант корабля зажадав від уряду сейчасового слідства над неостроржними сторожами.

КОМУНІСТИЧНИЙ ЕКС-ПОСОЛ ІДЕ ДО ТЮРМИ.

НЮ ЙОРК, 9. падолиста. — Комуністичний аґітатор Бенямін Ґітлов, котрий був колись послом до нюйорської стейтової леґіслятури, в 1921. році був засуджений за „злочинну анархію" на вязницю від 5 до 10 літ, прийшов до переконання, що відкликами нічого не вдіє, та нині зголосився до вязниці відбути свою кару.

ПІДВИШКА ПОЧТОВИХ ОПЛАТ НЕ ОПЛАЧУЄТЬСЯ.

ВАШИНГТОН, 9. падолиста. — Конґресова почтова комісія обчисляє, що підвишка почтових оплат принесла лишень 32 міліони долярів у рік та покрила тільки половину коштів, голучених з підвишкою пенсії почтових робітників.

ЦІКАВИЙ ВИНАХІД.

НЮ ЙОРК, 9. падолиста. — Ґриндел Метю, що винайшов так званий „смертельний луч", який має вбивати живину на віддалі, придумав ще один винахід, який він назвав „люмінофон", з котрим [illegible] на світляні фалі. Підчас демонстрації [illegible]

ДО ВСІХ:

ТО ГОЛОД НЕ УСТАВ В КРАЮ, А ТІЛЬКИ МИ СИТІ ЙОГО НЕ ВІДЧУВАЄМО.

ТО ІНВАЛІДИ НЕ ПОДУЖАЛИ, НІ РАНИ ЇХ НЕ ПОГОЇЛИСЬ, ТО ТІЛЬКИ МИ НЕ ГОДНІ ВІДЧУТИ БОЛЮ ТИХ, ЩО ЇМ БРАКУЄ РУК І НІГ.

ТО ТІЛЬКИ СИРОТИ В КРАЮ МОЛЯТЬСЯ ЗА ВАШЕ ЗДОРОВЛЄ, АЛЕ ВИ ВЖЕ ДАВНО ЗА НИХ ЗАБУЛИ.

ТО ТІЛЬКИ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ БЮТЬ, А НЕ ВАС, ТОМУ НЕ ПАМЯТАЄТЕ ЗА НИХ І НЕ СКЛАДАЄТЕ ЦЕНТА НА ТЕПЛУ СТРАВУ ДЛЯ НИХ.

ТО ТІЛЬКИ В КРАЮ ЛЮДИ В РОЗПУЦІ, ЩО ЗАБИРАЮТЬ ЇМ ЛЯХИ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ, А В АМЕРИЦІ ВЖЕ Й ГОЛОВОЮ НАД ТИМ НЕ ПОХИТУЮТЬ, ЩО РІДНА ШКОЛА ПРОПАДАЄ.

КОЛИ ХОЧЕТЕ ИТИ В ПАРІ ЗІ СТАРИМ КРАЄМ, ТАК ХАЙ НЕ ПРОЙДЕ НІОДНО УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЄ, НІОДНІ ХРЕСТИНИ, НІОДНА ЗАБАВА І НІОДИН МІТИНҐ, АБИ ВИ НЕ ЗІБРАЛИ МАЛОЇ ЛЕПТИ ТА НЕ ВИСЛАЛИ Ї ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ВІДКРИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ҐІМНАЗІЇ В ПРАЗІ.

Дня 8. вересня с. р. відкрито в Празі українську ґімназію в складі, поки що І. ІІІ. та V. кляси з двома матуральними групами при ній: І-ою. однорічною та ІІ-ою дворічною. Директор ґімназії, відомий педаґоґ проф. Ярема у своїй промові до учеників зазначив велику вагу та значіннє сеї одинокої української ґімназії, в якій може вільно, без усяких обмежень та шкідливих впливів ворогів українського відродження, вестись наука. Підкресливши велике значіннє допомоги чеського народу, він подякував чеському урядови та завізвав учеників і професорів до напруженої праці на добро усього українського народу. До навчання в ґімназії запрошено найкращих галицьких та наддніпрянських професорів. Українська ґімназія в Празі заснована по типу т. зв. „реформованих" реальних ґімназій з осьмирічним курсом навчання, що своєю програмою ще більше наближується до нормальних, клясичних ґімназій ніж звичайні ґімназії. Ся ґімназія має бути зразковою українською ґімназією. Робляться дружні заходи педагогічного персоналу і батьків, щоби поставити на належну висоту сю так необхідну українську середню школу.

СТ. ҐРАБСЬКИЙ І СТ. ҐЛОМБІНСЬКИЙ.

Під сим заголовком приносить варшавський „Роботнік" таку замітку: Ст. Ґломбінський виголосив у Львові промову про господарське та політичне положення Польщі, в якій виложив „своїх думок (плитеньких) пряжу і своїх почувань (непахучих) квіти". Ст. Ґломбінський напав на робітників, що не працюють стільки, скільки подобається капіталістам і вшехполякам. Між іншим має він претенсії до друкарських складачів, що на протязі дня роблять те, що могли-б зробити на протязі півтора години. Опісля палить він смалені дуби про соціялізм, а наконець атакує Ст. Ґрабського за те, що заключив угоду з Жидами.

НАЦІОНАЛЬНІ СУДИ НА УКРАЇНІ.

На радянській Україні зорганізовано 92 національні судові камери. В тому числі утворено 33 жидівських, 31 російських, 14 німецьких, 6 польських, 4 [illegible] і 4 грецьких ка[illegible]

ПРАВА ТА ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ.

Президія Всеукр. Центр. Виконавчого Комітету затвердила інструкцію про права членів ВУЦВК-ту, що працюють на місцях. В тій інструкції вказується на те, що члени ВУЦВК-ту в перервах між сесіями мають обовязок зберігати безперервний звязок зі своїми виборцями та з місцевими органами влади і громадянськими організаціями.

ЩЕ ПРО СКИТ МАНЯВСЬКИЙ

Діло пише: В звязку з новинкою про поголоски на тему перепродажі Скиту Манявського, у якій ми покликувались на інформації о. М. Кейвана, отримуємо від о. Кейвана лист, в якому він повідомляє про заходи місцевого світського і духовного громадянства над двигненнєм памятника Антонови Могильницькому та перенятєм Скиту Манявського під свою опіку. Вже від двох літ іде по всіляких інстанціях тяганина з програмами і статутами відповідного комітету, але всі дотеперішні заходи на отриманнє від влади дозволу і затвердженнє статута даремні. О. М. Кейван слушно завважує, що Скит Манявський повинен бути дорогий усім Українцям, як духовним так і світським, і всі вони не повинні забувати про нього, але наша світська інтелігенція непомірно більше обтяжена всілякими громадянськими справами ніж духовна, а вже участь найвисшого нашого духовенства у громадському життю дійсно мінімальна.

ВІДГОМІН ОТАМАНЩИНИ.

Київський революційний трибунал засудив на кару смерти через розстріл бувшого помічника отамана Зеленого — Гаращенка. Гаращенкови доказали вбивство цілих десятків комуністів. Він орґанізував свого часу відомий напад на Трипілля, в якому вбито цілий відділ київських комсомольців. Він же захопив на Дніпрі два пароходи, на яких їхали комуністи.

АРЕШТ ВЛОМНИКІВ У ДРОГОБИЧІ.

Львівські відомі вломники, що перенесли свою діяльність до Дрогобича, попали в руки поліції при праці над грабованнєм почтової каси. Їх імена: Йосиф Розенбуш, Степан Волошин, Казимир Михальчишин [illegible]

МАНУФАКТУРНИЙ ГОЛОД НА УКРАЇНІ.

Колеґія Народнього Комісаріяту для внутрішньої торговлі в Харкові ствердила, що на Україні панує мануфактурний голод. Разом з імпортованими зза кордону мануфактурними виробами розпоряджує вона 400 вагонами а запотребування України виносить найменьше 500 вагонів мануфактури. Тому то становище є напружене. У звязку з гострою недостачею мануфактури помічається в населення вживання суррогатів, що приняли подекуди зовсім недопустимі та дивовижні форми.

ПРОРОЦТВА НА 1926 РІК.

В Лондоні вийшла книжка з пророцтвами страшних нещасть і катастроф, які ждуть світ у найблизшому 1926 році. В січні трапиться велика залізнична катастрофа й шалітимуть пожежі. В лютім вибухне в Єгипті повстання, а в маю бунти й повстання доведуть до загрози великої европейської війни. В червні буде револьта в Палестині. В липні багато людей утратить життя наслідком спеки. В тім семім місяці преса займеться надзвичайною аферою на тлі злочину з отруєю. В серпні вибухне генеральний страйк і знову грозитиме війна. В дальших місяцях прийде до конфлікту між Туреччиною і Великою Британією. Мало того: землетрус знищить дно Середземного моря, трапиться велика гірнича катастрофа і вибухнуть дві революції. Чорні перспективи, що?

РОЗРІСТ ПОЛЬСЬКОЇ ВОЗДУШНОЇ ФЛЬОТИ.

Під Пекарами, найблизшій околиці Кракова, сталася нова катастрофа з військовим аеропляном. На значній висоті мотор раптом перестав функціонувати. При причаленню на непригідному ґрунті аероплян розбився, а два старшини, що були в ньому, ледви вийшли з життєм.

НЕ ВІЛЬНО ВИЇЗДЖАТИ.

Височезні оплати за польські пашпорти були накладені на те, щоби люди не вивозили грошій на чужину і сим ратували загрожену державну скарбницю. Із офіціяльної статистики довідуємось, що від січня до серпня в Польщі видали 95,399 пашпортів, з чого 29,681 нормальних, 30,598 з полекшами, в [illegible]

Манїфестація Англії за приязню з Німеччиною.

ЛОНДОН, 9. падолиста. — Сьогодня уладили британські дипльомати парадне приняттє в Ґілдголі, на якому зібрались міністри, амбасадори, британські політики і аристократія.

Найбільше піднесеною хвилею вечера було, коли британський міністер закордонних справ Остен Чемберлейн напився вина із срібної „чаші любови" і передав її німецькому амбасадорови Штамерови.

Оклинкам радости й оплескам не було кінця. Се був знак нової британсько-німецької приязни.

Відтак зачалися промови. Чемберлейн говорив про локарненську умову, кажучи, що вона принесе „мир і щастє" Европі.

Другий говорив британський премієр Стенлі Болдвин, котрий висловив признаннє за успіх в Локарні Чемберлейнови.

Далі говорив ще адмірал Бетті про потребу сильної і справної воєнної фльоти; міністер війни сер Леймінг Вортингтон-Евенс; міністер летництва сер Семюел Говр і новий лорд-мейор Лондону сер Виллием Прайк.

Се була перша велика і замітна манїфестація Великої Британії за обновою приязни з Німеччиною.

АМЕРИКАНЕЦЬ НА ДОВГ АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 9. падолиста. — Один Американець, що живе в Англії, переслав до британського міністерства скарбу $5,500 яко частинку на сплату воєнного довгу Америці. Він каже, що посилає сю частинку, що обіймає суму довгу за 5 мінут яко признаннє за заграничну політику Великої Британії. Міністерство на його бажаннє не годає його імени, але дякує йому за дар.

ВИБИРАЮТЬ ПОСАДНИКІВ.

ЛОНДОН, 9. падолиста. — Сьогодня в Англії міста і містечка вибирали посадників.

В Лондоні вибрано лордом-мейором сера Виллиема Прайка, зелізного торговця. Він має 78 літ.

Уступаючий лорд мейор Лондону сер Алфред Бавер, по давньому звичаю, буде відзначений титулом барона.

ФІНАНСОВА СКРУТА ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 9. падолиста. — На нинішньому зібранню фінансової комісії французького парляменту премієр Пенлеве представив свій плян тимчасової фінансової реформи, в якому домагається побільшення числа паперових франків. Він казав, що треба негайно ще додрукувати півтретя міліярда нових франків, щоб у грудні можна сплатити ґрипадаючі на той час позичкові бонди.

Деякі посли противлячись побільшуванню паперових франків (інфляції), а радили видати довгоречинцеві бонди і заміняти їх за короткоречинцеві, а особливо за сі, що вже приходять до виплати. Одначе Пенлеве спротивився знову сьому, кажучи, що такий засіб підірвав би довіре населення до державних внутрішніх позичок.

На сьому нинішнє зібраннє відкладено до завтра.

РЕВОЛЮЦІЯ І НАФТА.

ЛОНДОН, 9. падолиста. — Англія признала нове перське правительство під кермою Рези Хана. Про се повідомив його британський посол в Теґерані сер Персі Лоррейн, кажучи, що се признаннє тимчасове і під умовою, що його влада признає свої зобовязання для Англії.

Се ходить о нафтові поля в Персії і тутешня часопись Ню Лідер пише, що сей переворот в Персії зробила сама Англія власне длятого, щоби забезпечити собі посіданнє нафтових піль. Ся газета також пригадує, що Реза Хан був колись сторожем в британському посольстві в Теґерані і каже, що не диво, що він і далі служить тійсамій владі.

(Перське правительство признало концесію на нафтові поля Англійсько-Перській Компанії ще в 1901 році на протяг 60 літ, отже до 1960 року. Ся концесія обіймає нафтові поля на просторі 500,000 квадратових миль, або півтора раза стільки, що ціла Україна, або 10 разів стільки що стейт Ню Йорк. Головним спільником сеї компанії є саме англійське правительство).

ҐІНДЕНБУРҐ І КОРОЛЬ.

БЕРЛІН, 9. падолиста. — Баварські монархісти хотіли виконати політичний переворот і посадити на престолі в Мінхені бувшого баварського престолонаслідника князя Рупґрехта Віттельсбаха.

В сій цїли вони приготовляли державний переворот на вчера, в семі роковини републиканської влади в Німеччині. Вже заздалеґідь про се повідомили аґенти Рупрехта барон фон Зоден-Фравнгофен і ґенерал Меле. Коли баварське правительство поставилось ворожо до їх пляну, вони заявили, що дадуть народови до рішення через плебісцит. Але баварське правительство і се відкинуло.

Тоді аґенти Рупрехта написали скаргу до президента Німеччини Ґінденбурґа, але він навіть на се не відповів.

ЛИШЕ „ЕВРОПЕЙЦІ".

БЕРЛІН, 9. падолиста. — Сюди вернувся з Америки бувший премієр др. Йосиф Вірт.

Він каже, що з розмови з Американцями він набрав переконання, що вони не знають жадних народів в Европі, а тільки коротко „Европейців". Всі Европейці для Американців, каже він, однакові і вони дивуються, чого ті Европейці воюють між собою.

СКОРО ЗАБУТІ РОКОВИНИ.

БЕРЛІН, 9. падолиста. — Вчера були 7-мі роковини проголошення Німецької републики. З тої [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В БОЛЬШЕВИЦЬКУ РІЧНИЦЮ

Як ростелеграфовують з Москви, осьму річницю большевицької революції відсвятковано зі звичайними парадами. Було все, як попередних років: походи, марші, паради, військові перегляди, віватовання, прибирання міста, і таке инче. Не було лишень звичайних у минувші роки повених краснорічивих промов. Ґазети пишуть, що причиною сього була жалоба з приводу смерти большевицького военного міністра Фрунзе, але важнійшою причиною була відай друга.

Поглянувши назад себе, на тих вісім літ свого панування, большевицький уряд має дуже мало причин до святковання. Правда, він голосить світови, що він удержав при купі імперію російських царів, але се здобуток, яким він може почванитися перед заграничними російськими націоналістами, але не перед робітниками світа. Він може похвалитися, що він удержався при владі серед тяжких умов, але сим комісарі можуть хвалитися одні перед другими, але не перед широким світом, який бачив уже упадок не одного уряду, що удержувався довгими роками. Він може хвалитися, що то він не зробить з великими природними скарбами, що лежать на земли і в земли загарбаних Росією країв, але се не промовляе навіть до серця американських капіталістів, а в робітників, які се зачують, може викликати погордливу усмішку. Словом, большевики можуть похвалитися лишень самолюбними, націоналістичними та імперіялістичними здобутками, якими могли би хвалитися царі та царські чиновники, а не здобутками, якими могли би похвалитися справдішні робітничі й селянскі урядники, за яких комісарі хочуть себе представити.

Справдішних здобутків, гідних дійсного робітничого та селянського уряду, большевицька Москва не має. В перші річниці свого панованя комісарі ще могли сказати, що, хоча вони таких добутків не мають, то вони будуть їх мати в будучності, коли їм дати ще дещо нагоди. Чим далі, однак, від жовтневої революції, тим менче значіннє має сей викрут, тим більше світ ґеркончуеться про сущну невдачу большевицького правління, і тим більше відступають від нього навіть найвірнійші його прихильники. Осьму річницю свого існовання обходить нині Москва на румовищах своїх уплнвів в Европі. Вступили від сих симпатій широкі маси селян і робітників, яких большевики думали легко загнати в свої обори нахально, платною пропаґандою. З усих років послідний найбільше з усих зазначився ломанием большевицьких уплнвів. Один край за другим показував ослаблення большевицьких уплнвів. Одні вибори за другими зраджували, що большевицькі організації се миляні баньки, надуті ґазом буйних фраз, баньки, які тріскають за подувом вітру. Як у перші роки після большевицької революції в Росії через Европу перевалилася филя большевицького невдоволення, як воєнна інфлюенца, так за послідних кілька літ через ту саму Европу покотилася филя зневіри в большевицькі ідеї й програми.

Рівнобіжно з упадком уплнвів большевизму серед робітників і селян ішов упадок уплнву большевицького уряду в Москві на політичні справи Европи й цілого світа. Особливо послідний рік зазначився в сім згляді поважними поразками московського уряду. Большевики були так довго сильні, поки Европа була розбита на ворожі собі табори. Чим більше Европа забуває старі ненависти, затирає ворожнечі межи державами и старається довести до якогось способу співжиття межи державами, тим більше тратить уплив московський уряд. Плян Доса та конференція в Локарно се були дві великі удари в большевицьку твердиню, які лишили в большевицьких мурах виломи, які не дадуться направити. Признають се своїм вереском навіть большевицькі ґазети, які в сих подіях добачують навіть злуку европейських держав проти себе на поваленне большевизму в Москві. Хоча се поясненне відай не відповідае дійсному станови річий, та все таки в сьому правди на стільки, що своєю хитрою політикою Москва дохитрилася до того, що лишилася в світі самою.

У сей спосіб в осьму річницю свого існування московський уряд дивиться в чорну будучину. При своїм повстанню поклав він собі два завдання: раз, довести до революції в як найбільшім числі держав світа, а друге, добути для Москви як найбільший вплив серед капіталістичних держав світа. В перші роки свого існовання московські большевики старалися осягнути першу ціль. Вислідом були революції в ріжних краях. Революції показалися нестійними, і скоро самі большевики мусіли звійнути думку про якусь більшу революцію в світі. Чим більше падала надія на світову революцію, тим ревнійше дбали вони за осягненне другої цілі, щоби через свій уплив у світі допомогти розвоеви большевизму в дальшій будучині. Послідних пару літ принесло большевикам розгром і в сьому напрямку. Тому й не дивниця, що не піймавши ні одного заяця, большевицький уряд засідає до звичайного урядничого хліба, який колись жували царські ступайки, котрих вони валили.

ПОДВІЙНА ГРАБІЖ.

Польська аґрарна реформа, або іншими словами, законом дозволена грабіж українських земель е тільки продовженням тої політики, яку вела Польща на наших землях від часів Казимира Великого аж до останніх часів. Земля, це важний проблем для української хліборобської нації, бо від цего чи вона залишиться в нашім посіданню залежить існтування самої нації.

Вже за Австрії була помітна сильна кольонізація українських земель в Галичині. На 276.000 гектарів землі, які розпарцельовано в Галичині до війни на протязі останніх 30 літ закупили українські селяни заледви 38.000 гектарів, а все інше забрали Мазури. В тім самім часі наплило до Східної Галичини 318.589 Мазурів-кольоністів, а з Галичини виемігрувало до Америки і Канади рівнож в тім самім часі 357.941 Українців, які мусіли покидати рідну землю, бо не мали на чім працювати і з чого жити.

Від 1919 року до сього часу розпарцельовано між Мазурів понад пів міліона гектарів української землі, з чого припадае 200.000 гектарів на Галичину, а 367.000 на Волинь і Полісся.

Чи це не жахливий стан, чи це не страшні цифри? Та найгірше щойно прийде тепер, в формі нової земельної реформи. Польща не хоче вже навіть ждати довші літа заки вдасться їй перемінити знищкову польську меншість в більшість на наших землях, вона лякаеться, що може бути запізно і тому хоче перевести кольонізацію українських земель за одним махом. До цего якраз має їй послужити новий земельний закон.

Дійсний стан земельної справи в Галичині і на Волиню такий: Є там в руках поміщиків, держави і церкви 2.126.640 гектарів землі, які повинні бути розпарцельовані між мало і цілком беземельних селян, яких нараховують поверх одного міліона. Якби ту всю землю розділити, то на кожду родину припалоби приблизно по 2 гектари, або 4 морги. Значить і парцеляція не заспокоїть земельного голоду українського народа. Але навіть та земля не буде в цілости розпарцельована, бо цілий міліон гектарів лишиться далі при дотеперішніх земельних власниках та для інших цілей. Остане отже для парцеляції всего один міліон гектарів. У такому випадку припаде на одну нашу бідну селянську родину вже не два гектари, а тільки один, себто менше ніж два морги.

Але й тої землі наш селянин не дістане, бо вона призначена для жовнірів і інвалідів польської армії, для поліціянтів і жандармів і кольоністів Мазурів.

Не знати, чи довго стоятиме польска держава і чи вспіе вона виконати цей злочинний плян, але не оглядаючися на це, український нарід мусить повести широку оборонну акцію в краю і на світовій арені. Тут ходить о варстат праці, о нашу фізичну егзистенцію. До того в парі з наступом на нашу землю йде ще наступ і на духове знищення народу. Рабують нам землю і відбирають школу. Ця подвійна грабіж має перемінити українські землі на польські. А небезпека велика, бо щож з того, що ми з великими зусиллями вратуємо якусь часть українських державних шкіл, коли за якийсь час не буде в них кому вчити, бо не буде українських учителів. Всі кращі українські сили переносить Польща з українських земель до корінної Польщі, а їх місце насаджуе польских учителів. Понад 10.000 польських учителів вчить сьогодня українські діти, а більшість тих учителів не знае української мови. Польська влада не приймає до служби українських учителів, а понад 3.500 українських кандидатів учительського звання жде від 6 літ на учительську посаду і не може її діждатися.

Ті цифри характеризують найкраще сучасний польський режім на українських землях. Подвійною дорогою йде Польща на наше знищення. Рабуе землю і школу. Нищить нас фізично і духово. Інша річ, чи їй це вдасться перевести, бо це буде залежати в великій мірі від нас самих.

Польща находиться в дуже скрутному матеріяльному положенню, політично вона теж слаба. В таких часах не булаби вона в силі перевести свого діявольського пляну, якщоби край в своїй цілости став опором і якщоби розпочав пропаґанду в тій справі поза границями Польщі. Сегодня вже інша констеляція політична в Европі. Нема вже тої давної всемогучої Франції, якої плечима закривала Польща свої імперіялістичні пляни і свою екстермінаційну політику супроти національних меншостий. Коли скрахувала французька політика в Рур, коли ломиться Франція під напором Друзів і Рифів, то мусить заломитися Польща, що її притиснуть до муру Українці, Білорусини, Німці, та Литовці, якщо підуть разом проти неї в себе в дома і на міжнародній арені. А воно до цего йде. Ліга поневолених націй зробила початок в тім напрямі.

НА РАТУНОК УКРАЇНСЬКОГО БАНКУ!

Як відомо вже українському громадянству в Америці, український Земельний Банк Гіпотечний у Львові мусить доповнити свій закладовий капітал найдальше до 31-го грудня с.р. Отже часу вже дуже мало.

Для старого край се затяжко в теперішню хвилю, тому він апелює до братів і сестер в Америці, щоби помогли у сьому превважному і наглому ділі.

Се не дар. Се бизнес. Кождий, хто купить **один уділ** Банку за 5 долярів, **буде власником того уділу, якого вартість заворучена, і який приносить і дивіденду.** Значить, що кождий, хто ратуе український банк, ратуе не жертвою, а розумним ділом, розумним безнесом.

Ратуючи банк, який тепер одинокий із спеціяльними привилеями на цілій Західній Україні під Польщею, **ратуе** одночасно **українську землю і торговлю та промисл** по містах перед затратою в польських руках.

Так ратують Жиди свої банки на Західній Україні і таксамо ратують Поляки і теж також мусять ратувати Українці.

Памятаймо, що упадок українського банку був би упадком української економічної самодільности на цілій Західній Україні, яка є також основою української культурної праці!

Всі Українці й Українки в Злучених Державах і в Канаді, а зокрема всі українські **товариства, братства, сестрицтва, церкви, Народні Доми, Січи, клюби, спілки, бизнеси,** повинні негайно закупити по одному або по більше уділів Земельного Банку Гіпотечного у Львові.

Один уділ 5 долярів.

Посилати на адресу:

ZEMELNYJ BANK HIPOTECZNYJ
Pidvale 7, Lemberg, East Galicia, Europe.

Просимо повідомити нас, скільки поодинокі громади зробили для сеї незвичайно важної національної справи.

З українського життя в Америці.

МІННЕАПОЛИС, МИН.

Йдім до Обеднання, а не до розбиття.

Невелика наша громада, а й то розбита так, що тяжко вдержати нарід при купі. Перед кількома місями засновано тут за стараннем о. Д. Кришки при Укр. Домі „Просвіти" У. Н. Комітет, який поставив собі за ціль збирати щомісячно народний податок та інші жертви на рідний край. Зближається зима в краю, голод не устане, а тільки збільшиться, тому не пора нам дармувати, а треба забратися до дальшої праці, щоби можна післати кождого місяця якийсь подарунок, бо голод не спить.

Тим разом висилаемо народний податок за жовтень [illegible] $1.50; по $1: П. Бутрин, І. Козак, Й. Литвин; по 50 ц.: О. Шабатура, Н. Дмитрук, І. Сухорович, І. Шміґановський, І. Павчук, Д. Менюк; по 25 ц.: Т. Мамчук, Н. Кіт, о. Д. Кришка, К. Сокіл, Т. Квасний, Й. Ґреськів, Ф. Дюк і Ф. Пікула.

Іван Шміґановський.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

У виказі жертв, зібраних па хрестинах в С. і В. Рутецьких пропущено імя п. Крупа, яка зложила на інваліди і сироти $5.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Збірка з Падолистового Свята на інвалідів.

[illegible] улаштував концерт в память торжества 1. падолиста, з якого чистий дохід в сумі $70.12 переслано до Обеднання з призначенням для наших інвалідів в краю.

Хоч не велика то сума, але ми на ній не кінчимо, а будемо далі при кождій нагоді памятати на тих, що наражували своє життя за кращу долю нашого народа.

За народний Комітет Злучених Товариств:
Ілія Грошко, пред.,
Михайло Федитник, секр.
Петро Кісел, кас.

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА.

При забаві памятають на край.

В громад. М. Паращака відбулася дня 1. падолиста товариська забава, на якій присутні не забули спомянути той славний день та зібрали на край $10 долярів, які вислано до Обеднання. Жертвували по $1: Григорій Пипюк, Микола Проц, Дмитро Проц, Дмитро Пирчак, б. хорунжий У. Армії, Степан Грабовський, б. десятник У. Армії, Петро Яремчук, Катерина Бобяк, Захарій Позибанчук, Максим Паращак, а Домініка Пипюк і Надія Пипюк по 50 ц.

ЮСТОН, ТЕКСАС.

І на далеких вестах святкують 1. падолиста.

Кількох Українців, що їх кинула доля на далекі вести, зійшлися дня 1. падолиста, згадали память днів славних і зложили на край $14, які вислано до Обеднання. Жертвували: Павло Барабаш $5, Дмитро Куріца $5, а по $2: М. Куріца і Г. Пиндус.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Падолистове свято Січовиків.

Чистий дохід з падолистового свята, яке урядила Січ ім. Б. Хмельницького, жіноча сотня ім. О. Бесарабової при співучасти Ліґи Ам. Горожан Укр. Роду, Українського Хору і 204 відділу У. Н. Союза, виносив $51.50.

З того $36.50 призначено на боєвий фонд, а $15 на голодуючих і вислано до краю через Обеднанне.

Заразом подаємо спис тих жертводавців, які спомагали допомогову акцію Січи при послідних трох збірках, які виносили $40, $120, і $45 і були вислані до краю через Обеднанне.

Точний опис свята та тих трудностий, з якими доводиться Січи боротись, буде поміщений на іншім місци. Жертвували:

Зібрали на книжки в долярах: М. Арнольд, $5.10, А Вовк $5, М. Мукітович зложила $5.00; по $2: М. Паньків, В. Загаевич, В. Гук, М. Скубова, М. Максимович, І. Л.; Т. Лопушанський $5; по $1: П. Средик, Н. Маківі, П. Барила, о. Понятишин, М. Ярош, П. Незгода, М. Савочка, Й. Чопіль, Прокіра, І. Скодзінскі, Т. Ґайда, М. Гойло, Г. Чорномаз, І. Ломага, В. Ґавер, М. Ґругус, І. Олендер, М. Возняк, Івасюк, П. Волошан, А. Рипка, Д. Польний, П. Турчинський, С. Бурий, К. Лемко, В. Василевська, К. Масліз, М. Вільк, П. Римар, В. Тижю, С. Ковбаснюк, М. Мирош, Шайб, М. Олійник, В. Капрак, П. Дерих, Р. Дерих, І. Швайб, С. Б. Весоловіч, І. Гавслей, Р. К., М. Сапфт, С. М. Ґреґовіч, П. Турчинський, М. Самиця, В. Масляк, І. Добровольський, І. Каштанюк, О. Стеткевич, О. Ревюк, М. Кирчів, С. Ядловський, П. Мацийовський, А. Онисик, С. Гладкий, І. С., В. Кушнір, С. Турінчак, С. Шимон, І. Павчак, І. Вайда, Н. Янковіч, В. Книгиницький, В. Лотоцький, І. Дусаненко, А. Дусаненко; А. Момчук, 75 ц.; по 50 ц.: М. Шумський, А. Мезко, О. Колодій, С. Саефка, А. Кропивницький, Г. С. Беги, М. Федик, Жук, М. Касян, П. Лахман, Л. Стельмах, Кулман, М. Журомський, А. Леновіч, Г. Видняк, В. Маківі, М. Юрків, С. Петрів, М. Котел, Н. Н., Л. Мороз М. Павлюк, І. Ґурка, І. Войцеховський, І. Недошитко, Дз. Тиму, А. Дячишин, Шваник, В. Лукасевич, Н. Крилина, М. Солтис, С. Морос, І. Бінк, Т. Воловіч, Павлишин, Ю. Карпець, М. Сурмач, М. Свіденк, М. Римар, П. Панчишин, М. Боднар, І. Рудий, І. Гузар, І. Васильків, М. Паламар, Т. Пашков, П. Ходоровіч, М. Мельник, С. Милик, Ч., М. Гойвна, А. Височанський, І. Дж., Гладкий, [illegible] Джерош, С. У. Лудкивіч, Калумуве, І. Медвідь, А. Зікіржицкі В. Морский, І. Ткач, М. С.; В. Вітрак 40 центів; по 30 центів: Пелин, М. Сенчук, Г. Крупник; по 25 центів: К. Шопак, С. Мазіярський, М. Черемба, І. Соник, С. Яцкевич, І. Либа, Й. Овдріс, О. Сэнрів, Й. Бранде, Ф. Шміт, Й. Ґаліяс, Н. Петес, Агрес, П. Ганчарик, М. Флешман, С. Ґурський, С. Ґослявскі, В. Артус, К. Мельник, Т. Анчорска, Д. Борак, Д. Дячун, І. Кадай, П. К., Л. Метельський, С. Філіпс, Війі, О. Шлесенґе, М. Беднарз, М. Риболов, К. Литвин, Маврик, Р. Пуго, В. Б., Г. Крупник, Д. Рибак, Дембіцький, Вебер, Ероденко, Гритько, А. Пецух, М. Фурик, Г. Федишин, О. Небозінський, Йордан, Т. Качмар, Яблонський, П. Васильків, А. П., В. Круховецький, Жимський, К. Тритяк, Й. М. А., Й. Морський, Притула, Й. Гонорд, Панчишин, Ф. Фаринський, М. Ниский, В. Швайд, С. Вайзінґер, Д. Бенер; по 20 центів; Н. Нечесаний, І. М., Січ; по 10 центів: П. Сокач, П. Рубенський, С. К., В. Каплан, С. С., С. Й., М. Рудницький, Зати.

Микола Близнак, секр.

З ЖИТТЯ РОЗУМНИХ ЛЮДИЙ.

ВИСКАЗИ ПІТАҐОГА.

Не їдж свого серця (значить: не затроюй його завистю, гнівом чи иншими подібними настроями).

Не на те повинна йти твоя поміч, щоби люде не потребували нести тягарів, але на те, щоби завеликі тягарі їм лекше було нести.

Не подавай своеї правої руки легковажно.

БІЯС.

Коли Біяс плив морем, почалась буря. Між його знакомими на корабли були відомі всім погані люде і ті зачали молити богів (поганських грецьких), щоби припинили бурю. Бачучи се, сказав Біяс:

— Мовчіть! Краще буде, коли боги не будуть знати, що ви тут є.

Безбожний чоловік питав Біяса, що се таке безбожність. Коли Біяс не відповідав, запитав чоловік, чому той не відповідае. На те Біяс сказав:

— Не відповідаю тому, що ти питаєш про справу, яка тебе не обходить.

АНТИСТЕН.

Антистен радив раз Атенцям, щоби переголосували, що осли — се коні. Коли хтось на се обурився, Антистен сказав:

— А хіба ви не вибираете ґенералів в подібний спосіб? (Значить: голосовання не рішае про якість).

Хтось сказав Антистенови, що він не був сином вільного горожанина, на що той відповів:

— [illegible]

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подае до відома своїм членам і членицям, що звичайний мітинґ відбудеться в четвер дня 12. падолиста о 7.30 вечером в гали Товариській під ч. 102 Joiner St. На той мітинґ обовязаний кождий член прибути, бо суть важні справи до полагодження. На тім мітинґу буде вибір кандидатів до уряду на рік 1926. Неявившийся член або урядник буде покараний після статута Товариського. — Михаїл Паньків, Василь Плюта, Василь Кучмій.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, від. 234, повідомляе своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячний мітинґ відбудеться в пятницю, 13. подолиста, о 7.30 вечером в гали Лютвина, 69 So. Park St., Кождий член, знаючи обовязки організації, повинен явитись в точно приписанім часі, позаяк є дуже важні справи до полагодження: перенесення доварисього осідку до У. Н. Дому; старатися, щоби кождий член Тов. був членом У. Н. Дому, не робить ріжниці, місцевий чи позамісцевий, також старатися приєднувати нових членів до Тов. і У. Н. С. Вільний вступ дає нагоду для кождого Українця і Українки стати членом сеї організації. — С. Федірко, предс.; І. Черчіл, касієр; Н. Ільків, секр.

БРІДДПОРТ, КОНН. Тов. Укр. Січ від. 59, повідомляе всіх своїх членів і членкинь, що звичайний мітинґ відбудеться в суботу, дня 14. падолиста с. р. в гали церковній під ч. 34 Біч ул., точно о год. 7-ій вечер. Кождий член обовязаний приходити точно на час, щоб можна мітинґ скоро відбути. Хто з Українців не стоїть в міліоновій організації, як У. Н. Союз, то має нагоду вписатись цілком без оплати вступного до У. Н. Союза і до Товариства Укр. Січи. Вступайте самі і свої діти вписуйте поки час, щоб не було за пізно. — Мих. Галькевич, секр. фін.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й. Бр. св. Юрія, від. 160, повідомляе всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбудеся дня 14. падолиста 1925, в гали під ч. 60 Чорч ул. в Джемейці. Кождий член повинен явитись в щоб почути звіт за минувших шість місяців, як рівнож є много справ до порішення. Кождий член обовязково мусить прибути, бо в противнім разі буде підлягати карі після ухвали, а коли не схоче виповнити, зістане суспендований. Мітинґ розпічнеся точно о 8-ій годині вечером.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подаєсь до відома членам тов. Любов, від. 45, що збори відбудуться в домі тов. Укр. Амер. Горожан, о год. 2-ій пополудни. Проситься членів, щоб точно зійшлися, бо суть важні справи до полагодження. — Уряд.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляе своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться дня 15. падолиста, в гали під словенських костелом о год. 2. попол. — Стефан Зайшлий, секр.

СЕЙР, ПА. Тов. Вільні Козаки, від. 236, повідомляе, що місячний мітинґ відбудесь о 2 годині попол. в неділю, 15. падолиста, в гали церковній під ч. 108 N. River St. На порядку дня справа одного члена, котрий хорий ще від 18. червня. Отже справа дуже важна. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. [illegible] Т. Шкирпан, предс.; А. Балнюк, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повдомляе, що мітинґ відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, 15. падолиста, в церковній гали, 127 Парк ул. На порядку дня е пару справ до полагодження. Проситься прибути на час. — М. Довгий, предс.; Н. Хаблець, секр.

ПОЗІР! МІННЕАПОЛИС, МІНН.

ПЕРШІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

УКР. ДОМУ ПРОСВІТИ В МІННЕАПОЛИС, МІНН.

— відбудуться —

В НЕДІЛЮ, 15. ПАДОЛИСТА

о годині 6-тій вечером

В ГАЛИ УКР. ГР. КАТ. ЦЕРКВИ

(на University St. & 6th Ave. N. E.)

ЗІ СЛІДУЮЧИМ ПОРЯДКОМ:

1. Відчитанне статута Укр. Дому Просвіти.
2. Звіт з діяльности започаткованої роботи.
3. Зібранне від членів міс. вкладок.
4. Вписи нових членів.
5. Дебата над відреставрованнем дому.
6. Основанне Бібліотеки.
7. Запити і внески членів.

Всіх членів просимо обовязково прибути конечно. Всіх Українців з Мінеаполис і околиці прихильних просвітній праці, просимо прийти, а рівнож просимо вписатися в члени нашого Укр. Дому Просвіти. З причини, що дім еще не відреставрований, збори відбудуться на гали церковній.

263 **Комітет.**

ПОЗІР! МІННЕАПОЛИС, МІНН.

„ВЕЛИКИЙ БАЗАР" 1925 Р.

ГР. КАТ. ЦЕРКВА СВ. КОНСТАНТИНА (University Ave. & 6th Ave. N. E.) в Міннеаполис, Мінн., устроює

ВЕЛИКИЙ БАЗАР

Всіх Українців і парохіян просить парохіяльний комітет взяти участь в тім базарі, котрий зачнеться **В НЕДІЛЮ вечером, дня 22. ПАДОЛИСТА,** а буде продовжатись що дня вечером через цілий тиждень та скінчиться дня 29 падолиста то є другої неділі вечером. Комітет просить всіх парохіян, щоби від неділі 15. падолиста с. р. свої жертви на базар вже зносили, щоби можна устроїти відповідні відділи річей та в разі потреби дещо докупити.

Кождий парохіянин обовязаний запросити на базар свої кревних і знакомих. На базарі кождого вечера буде на сцені відбуватись від 7-ої до 8-ої години веселий кутик, зложений з гарних монольогів та одноактівок і дітоцих декламацій, зі співу хору та співу шкільних дітий. Потрійний хосен матиме той, хто прийде на наш базар.

1. Замість стратити час де в чужих товариствах, він забавиться між своїми Українцями.
2. Розірве свої щоденні журби прислухуючися штуці, співови, чи музиці, маючи щоденно вступ даром.
3. За ті гроші, котрі дати мав на вступ, зможе кождий щось купити собі на память з українського базару.

Ми ручимо, що хто тілько прийде, найде там повне задоволенне. До побачення на базарі.

263,68 **Комітет.**

ПОЗІР! ВУДЛАВН І ОКОЛИЦЯ!

Заходом недавно заснованого

УКР. АМАТ. КРУЖКА

— відограється —

по раз перший в цій місцевости представленне під назвою

„СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ"

(або ДУРНИЙ СТЕЦЬКО)

опера в 3-ох діях.

В НЕДІЛЮ, 15 ПАДОЛИСТА С. Р.

В ПОЛЬСЬКІЙ ГАЛИ.

ПРИ JEFFERSON STREET, PLAN 11, WOODLAWN, PA.

Початок точно о годині 6.30 вечером. Вступ для дорослих 50 ц.; для дітий з родичами вступ вільний.

Родимці! Представлення гарне. Приходіть всі тай кличте других, де будете мати нагоду побачити, як дурний жениться. Насмієтесь доволі, годі все сумувати. Хто прийде не пожалує. Тож приходіть громадно. Запрошує

263-64 Підприємчий Комітет.

Дмитро Тягнигоре.

Лупив, поки самого не облупили.

В селі Шкуролупах був коршмарем Гершко Лейбензон. Він так хитро вів свої гешефти, що не оден з хліборобів допився до білої горячки, не оден з торбами пішов, а ще більше по тюрмах сиділи. Коли влазив і Гершко в яку халепу, то вже знав, де і як помастити, а за настояну на чемериці горівку мав сталих свідків, котрі присягали, що Гершко чесний і колиб не він, то всі люде в селі погинулиб без його помочи.

Працювали бідні, темні хлібороби гірко і зароблені тяжкою працею гроші несли в коршму Гершкови. Жид збогачувався, а селяне убожіли. Довго так Гершко общипував селян, але прийшла і на него лиха година. Всунувся хапун по самі вуха. Сталося се так:

В тім самім селі проживав убогий селянин Юрко Карий. Бідував тяжко, бо поля мав мало. Недавно вернув з війска і трудно було, як то кажуть, стати на ноги.

Ото одного разу орав він город і виорав 20 штук старих, великих монет. Що то за монети і яка їх вартість, не знав Юрко, але втішився. Добре хоч щобудь за них дістане; але дого-ж з ними удатися? До пана дідича страшно, бо скаже, що в його лісі викопав, та ще й поліцію нашле. До священика, так зараз скаже на церкву офірувати. Нема иншої ради, як удатись до Гершка; він хоч і шахрай, але ніхто знати не буде. Лишив Юрко дві монети, а решту завинув в шматину і пішов до корцщми.

Гершко навіть не глянув на Юрка, бо знав добре, що з него хісна нема. Горівки він не вживає. Постояв Юрко пару хвиль, підійшов близше і тихо промовив:

— Чи не купивби ти, Гершку, старі гроші?

Гершкови очи зараз засвітились.

— Ходіть сюди, я подивлюсь.

Пішли в ванькир.

Виняв Юрко гроші. Як побачив їх Гершко, аж затрясся, але не показав того по собі, а байдужно промовив:

— Я гадав, що ти справді знайшов щось доброго, а то бляшке, куди воно добре?

Надія Юрка розповзлася.

— То не купиш, Гершку? — упавшим голосом запитав Юрко.

— А що я буду з ним робити, гратися? То треба шукати такий дурень, що йому збирає, бо не має що робити. Що мені з тобою робити? Всі ви біжите до Гершка, бо ніхто вам не поможе, тільки оден Гершко, а як е що добре продати, то до місті. Як треба гроші, то до Гершка; продати бляшки, також до Гершка. Скільки хочеш за него?

— Та вже скільки даси, Гершку, стільки буде.

— Ну, коли так, то знай, що більше, як карбованець я був би не дав, але як ти спустився на моє совість, то маєш два карбованці. А може не хочеш? то забери.

— Та нехай вже буде, давай, Гершку, гроші, — сказав Юрко.

— Се видиш, Юркі, так. Воно мені зовсім непотрібне, але що робити? Не маю серці, аби тобі не помогти. Може найду кому впхати, то добре, а ні, то буде діти гратися. На гроші. Може ще найдеш, то принеси; як буде богацьки, може який дурний трафиться, його в землі всюди валяється.

Взяв Юрко гроші і пішов домів.

Застановили його слова Гершка: „Може ще знайдеш, то принеси". Значить, ті гроші мають [illegible]

На третій день взяв одну монету і пішов до дідича.

— А що скажеш, Юрку? — запитав той.

— Я знайшов, прошу пана, одну монету, як орав город; може пан купляться, як вона що варта.

Оглянув пан уважно монету і сказав:

— Се, Юрку, золота монета з часів короля Зигмунта. Дам тобі за ню 15 рублів.

Юрко як вчув, так піт і облляв його.

— Дякую панови, — ледво промовив і щиро поцілував пана в руку, коли той дав йому 15 карбованців.

Вийшов Юрко з палати, міцно затискає в руках гроші, а ще міцнійше тисне серце жаль.

— Господи! — шептав Юрко, — тож цілий маеток забрав той Юда за 2 карбованці, ще й говорив, що ласку робить мені. Христопродавець проклятий.

Ще дужче засумував Юрко. Вирвати від Гершка гроші, нема що й думати, але-ж і подарувати таку кривду також годі. Не спав, не їв Юрко, все думав та гадав і таки надумав.

— Тоді нехристови людською кривдою користати; взую я і тебе, шахраю.

Зібрався Юрко і пішов в друге місто верстов за 30 до свого військового товариша Андрія Соколовського, котрий вів торговлю і був мудрий та щирий для Юрка.

Справу його Андрій приняв близько до серця і товариші докладно обговорили плян, як мають провчити шахрая. Юркови аж лекше стало на серці. Попращався і вернув домів.

На другий день почалось переведення в життя їх пляну. Добув Юрко з комори великий кавалок червоної міди, що вилискувала як справжне золото, відбив кусок, завинув в шматину і гайда до Гершка.

А Гершкови інтерес добре повівся — він продав монети одному польському графови по 20 рублів за штуку. Коли побачив Юрка, зрадів і запитав:

— Що? може знов що знайшов?

— Ага! відповів Юрко. — Ходім в ванькир.

— Що? маєш знов такі бляшки?

— Ні, Гершку, в тім самім місці я викопав великий кавалок золота фунтів з 30.

— Ой! — крикнув Гершко.

— Чого ти так скричав? — запитав Юрко.

— Ни, нічого, то мене щось вкусило.

— Чекай, чекай, псявіро, ще вкусить тебе,— подумав Юрко.

Розвинув Юрко шматину.

— Ось, дивись, Гершку, се на пробу приніс я. Гадаю, що се є червоне золото. Я такий перстень бачив у пана.

— О, вже золото! — пробубонів Гершко, а самому руки трясуться. — Пощо таке говорити, може се щось инакше.

— Ну, на то я тобі, Гершку, приніс. Бери його і зараз іди до міста і довідайся. Як золото, то продам тобі весь кавалок. Але так задурно не дам, як гроші.

— Ой вей мір! Ощасливив мене від ті бляшки. Я зробило від них маеток, онде ще валяетьсі, може коло се що зароблю.

— Ідиж, Гершку, зараз, а я почекаю. Коли не купиш, то я маю другого купця. Лишень я тебе знаю, то краще ти забери, всеж таки свій чоловік.

— На що тобі, Юркі, другі купці? Я у тебе всьо купиш, як тільки воно що варт. Я зараз іду до місті і коли вернусь, то прийду до тебе і зробим інтерес. Не відходь нікуди з дому.

Пішов Юрко до дому, а Гершко встиг вийти за село, а йому на зустріч якийсь панок гарно вбраний з валізкою в руках і прямо до Гершка:

— Слухай, Жидку, де мешкає Юрко Карий?

Гершкови відразу в очах потемніло.

— Се купець іде золото купити, — промайнула в його голові думка.

— На що він вам? — запитав Гершко.

— Маю до него діло, — відповів панок.

— Пані! Я вже щось догадуюсь. Ви мені кажіть. Із чим ви займаєтесь?

— Я маю робітню золотих і срібних річей.

— О! — скрикнув Гершко,— то ви ідете купити у Юрка золото.

— А ти звідки знаєш? — ніби здивувався панок.

— Я знає, бо Юрко і я — то всьо одно. Як не вірите, то о, дивіться, ви за се ідете.

Панок взяв мідь в руки, пильно приглядався. Руки йому дрожали; вийняв фляшинку, покапав на мідь, а Гершко глядів, кивав головою і наче божевільний усміхався.

— Ну, що? — запитав.

— Веди мене, Жидку, до того Юрка, я у него закуплю всьо і ти дістанеш факторного.

— На що вам іти до нього? То дурний хлоп, ви кінчайте зі мною. Але, прошу, скажіть мені, се є чисте золото?

— Так! Такого я вже довго шукаю. Поможи мені виторгувати добре, я тобі дам сто карбованців.

— Се не можна, панунці, бо те золото я вже закупив у Юркі і дав завдаток. Але я вам дешево продам.

— А скільки візьмеш за фунт?

Гершко ціни не знав, але так на здогад бухнув:

— Триста рублів!

— О, се дорого, — сказав панок. — Я і без тебе допитаюсь до Юрка і у него куплю танше.

— Панунці, не робіть се, кажіть, скільки ви даєте?

— Коли хочеш, аби я в тебе купив, то маєш по 200 рублів за фунт і то маєш мені продати цілий кавалок.

Гершко в одну мить обрахував, що за 30 фунтів буде 6,000 рублів. Аж слинка потекла йому. Та-ж він у Юрка за 20, за 30 рублів купить.

— Панунці, я баче, що ви є добрий купець. Нехай буде 250 рублів.

Але панок махнув рукою і пустився йти в село. Гершко почав лементіти коло нього:

— Панунці, ну вже нехай буде 200, ходіть до мене, а я зараз йому принесу.

Привів Гершко панка, котрий був не хто инший, як Андрій Соколовський, до хати, поставив добру закуску і випивку, аби той не нудився, лишив коло него свою Хайку, щоб його забавляла, а сам полетів до Юрка.

— Ну, як там, Гершку? — запитав Юрко.

— Щось невиразьне, Юрку, але я беру на ризико. Кажи, що ти хочеш за се золото?

— Так ти кажеш, Гершку, що то золото?

— Ні, то я помилився; ти мені набили в голову — золото, золото. Хоробе йому знає, що воно є. Як не дорого возьмеш, то я візьму всьо, може зароблю пару копійк.

— Ти, Гершку, дай тисячу рублів, то забереш, ось маєш всьо. Фунтів 30 або й 35 буде.

— Що ти, Юркі, здурів! — скрикнув Гершко, тримаючи мішок з мідю в руках, — хіба ти годен порахувати такі гроші? Маєщ 200 рублів, — і почав рахувати гроші.

— Ні, Гершку, то менше не буде. Якби се не золото, тиб не купував.

— Ти вже знов своє золото! Не будь такий хитрий. Маєш 300 рублів.

— Ні, менше не буде.

Гершко підскакував і примовляв до Юрка, набавдяючи по 50, по 100 рублів, аж доки не дійшов до 800 рублів, а мав при собі гроші, бо купці доручили йому закупити збіже у пана.

В той мент увійшла жінка Юркова Ганна, котра також брала участь в сім інтересі, і сказала:

— Юрку, там коло воріт якийсь панок питає про тебе; вийди.

Гершко, як вчув, аж зблід.

— Ніякі панки, я купує.

— Чекай, Гершку, я вийду, то певно купець, він мені більше дасть.

Гершко схопив Юрка за свитку і почав лементіти:

— Не треба тобі панки, до псу дітьки їх; я купує, маєш тисячу рублів.

— Ні, Гершку, не хочу. Ти мене обдурюєш, я вже не продаю; нехай лежить; воно їсти не просить.

— Юрку, та вийдиж знов, — звернулась до него Ганна.

— Ідіть і женіть його до хороби. Юркі, таж сунутися назад не годиться. На ще сто рублів і дай мені спокій.

— Дай ще сто рублів та забери, а ні, то не мороч мені голови. Я маю другого купця.

— Що ти так завзявся на мене? Хочеш шкіри з мене злупити?

— Юрку! — озвалась Ганна, — Я покличу того купця, може він більше дасть.

— Гандзі — скрикнув збентежений Гершко, — не мішайсі, пильнуй печі, онде борщ скакає. На пять рублів на хустину, іди і жени того купця.

Взяла Ганна 5 рублів і вийшла.

— Гершку, кінчаєш, чи ні? — спитав Юрко.

— На, рахуй гроші. І де ти навчилося так триматися?

Порахував Юрко гроші, сховав в кишеню, а Гершко мідь на плечі і гайда до коршми. Землі під собою не чує. Дежто, зараз яких пять тисяч заробить.

Приходить, — панок чекає. Оглянув мідь, похвалив, що добра, зважили. Було 36 фунтів. Запакував у папір, положив у валізку і взялись рахувати. Гершкови аж язик одубів з радощів, коли нарахували 7,200 рублів. Якраз рівно 6,000 рублів зарібку.

Вийняв панок гроші, нарахував лиш 4,000 рублів а більше нема. Сховав гроші до кишені тай каже:

— Не гадав я, що стільки буде коштувати. Нехай ще побуде у тебе золото, а я за 5—6 годин приїду і заплачу. Лишень аби було рехт, не продай нікому.

— Добре, — сказав Гершко; хотів сказати, аби лишив задаток, але стримався. Може в когось другого ще більше візьме.

Попращав панок Гершка та все просив і наказував, аби другому не продав.

Пройшло з 2 години. Приходить Юрко тай до Гершка:

— Слухай! і ти мав совість? Так мене ошахрувати! Дав мені 1,200 рублів, а за хвилю продав за 7,200!

— Ну, то що? То моє щастя. Буде з тебе і того. Другий був би забрав, за сто рублів. Заберайся, не мороч мені голови. Знаєш приповістки: продав, пропав. А якби я йому продав за 200 рублів, то що? Ти був би винен, чи що? Ти по добрій волі продав, а я по добрій волі купило і кінець.

— Коли так, Гершку, то знай, що як ти мене ошахрував, так тебе ще лучше твій купець обробив.

— Що, обробив? Золото ще [illegible]

читай, витріщ свої баранячі балухи! — Тай ткнув Жидови під ніс лист такого змісту:

„До Юрка Карого! — Щоби ти знав, що ти є дурень набитий. Продав Жидови десь певно за пів дурно такий шмат золота, що вартує понад 9,000 рублів".

— Ой, — скрикнув Гершко.

— Чекай, Гершку, ось зараз скрикнеш, слухай дальше.

„Але і той шахрай попарився, бо я згодив золото за 7,200 рублів. Лише грошей не дав а золото штучно в валізці підміняв і всунув замісць него мідь. Нехай знає огида, як шахрувати, а тобі дякую за маеток".

Гершко так зверещав, аж вікна задзвеніли. Кинувся до міха, вийняв мідь і до Юрка:

— Юрчику, голубчику, дивися, се йому, чи не йому?

— О, ні, Гершку, се не то золото; се справді мідь. То цілком другий кольор має.

— Ой, вер, мір! — кричав Гершко і бив головою до стіни. — Ой, обробили мене. Щоб ти сказився з твоє золото і той злодюге, що йому забрав. Ой, гевалт, ратуйте!

Кинувся Гершко за панком, але по панкови і слід застиг. Крутився Гершко, як посолений, та не годен був нічого Юркови вдіяти. А товариші поділились грішми любо та мило і випили за здоровля Гершка добрий могорич.

В неділю жінка Юркова, Ганна, ішла до церкви в гарній новій шовковій хустці.

Побачив її Гершко через вікно, аж під серцем його вкололо.

— Ой, вей, мір! Се моя кров понесла на голові.

Лупив Гершко довго, аж доки самого не облупили.

ЖАРТИ

Відплатився.

Почтовий урядник, подавши одному чоловікови жадані ним марки за один доляр, запитав його ввічливо: „Чи не бажаєте, добродію, післати щонебудь пакунковою почтою? Чи маєте грошевий переказ? А може би так одну пачку листівок? Ну, а чому-б вам не купити кілька офранкованих коверт? Вони-ж вам напевно пригодяться. Чи хочете може зателефонувати? Будка якраз порожна".

На всі ті запити дотичний джентелмен відповів одним твердим „ні" і поспішно віддалився.

Стоячий побіч віконця другий чоловік видивився здивовано на почтового урядовця.

„О, се місцевий голяр, — відповів почтовець. — Чи ви чули, як я йому відплатився?"

Розумний дурень.

В однім селі був придуркуватий парубок, якому селяни давали счаста до вибору дві монети: нікель і дайм (пятак і десятак). Бідолашний парень вибирав усе більшу монету (пятака), з чого присутні були дуже раді і висмівали дурного хлопця.

Одного разу якийсь посторонний чоловік запитався того парубка: „Чи ти справді не розріжняєш вартости дайма і нікля?"

„Та якби ні! — відповів хитро парубок. — Я добре знаю, яка є ріжниця між тими двома монетами; але якби я хоч один раз вибрав дайма, то „мудрі люди" вже ніколи не пробувалиб мого дурного розуму".

Загнівоване подружжя.

Моряк, який відбував першу свою морську подорож на дальшу віддаль, дістав з дому лист. Розірвавши коверту, він виняв відти аркушик чистого, незаписаного паперу. Його товариш, побачивши се, запитав о причину такої дивної пересилки.

„То... знаєш... — [illegible]

Максим Горкий.

ЯРМАРОК У ГОЛТВІ.

(Докінчення).

І це не помогло. Принесли пляшку дьохтю й вилили в горло худобині, потім угостили її підгорішником. Вкінці зявився коновал, похмурий мужик, із ріжними інструментами в поясі. Він поважно оглянув корову й пробив їй якимсь заржавілим цвяхом жилу на шиї. Тоненькими струмочками хлинула густа, чорна кров. Якийсь моралізатор найшовся в товпі. Він поглянув на корову й її господаря, прибитого горем і сказав:

— Отсе вам, дядьку, кара божа... Здається мені, що ви хотіли затаїти, яка вона, ваша корова... І відкрив Господь людям вашу думку... Ось як!

Господар поглянув на нього й сумно похитав головою.

— Бог мою думку знає... — зітхнув він.

А рядом із тою сценою відграється инша. Жінка, розмахуючи руками як поломаний вітрак крилами, ганьбить свого чоловіка. Він сидить на землі, опирається об неї руками й щасливо усміхається. Ніс його червоний, аж вилискується, шапка на потилиці, ковнір сорочки розвязався, і сонце бє йому просто в груди і лице.

— Голодранче, ти! Хібаж морді твоїй не сором? Е-е, шибенику! Візьму батога та як зачну смалити...

—Оле-е-на! Вти-хо-ми-ри-ся! — тягне чоловік, підморгуючи жінці. — Слухай... Я і тобі пів кварти купив.

— О-о! — стогне жінка. — Безсоромні очи!

Нахилилась до чоловіка й з великим трудом піднімає його з землі та старається засунути під віз це ослаблене хмелем тіло. Чоловік вдаряє головою в колесо і упереджає жінку:

— В кишені штанів склянчина... то як би і... і вона не збилась... Ге?

За хвилю вони обоє по приятельськи пють „пів кварти", і добра, хоч строга подруга вже обложила свого „старого" сіном і одежиною, так що він міг звалитися в котрийнебудь бік, а не було небезпеки, що вдариться головою в колесо.

Молодий Жид із скринькою на груди ходить і кричить:

— Роменський тютюн! Панський тютюн! сильнійший тютюн! Чорт курив — димом жінку заморив.

— От це добрий табачина, коли з його жінки мруть! — запримічує якийсь Солопій Черепак.

У середині ярмарку два довгих ряди шатер творять широку вулицю, скрізь набиту народом. Під одним із полотняних дахів найшов притулок Жид із рулеткою. Його окружає щільно товпа, головно молоді, і зпосеред неї роздаються то похмурі то схвильовані голоси:

— Червона! Чорна! Чет! Програв!

З боку блідий і стривожений парубок уговорює другого:

— Онисиме! Дайже мені карбованець! Бо я, мабуть, таки відберу мої гроші... О, не грати би мені в цю бісову штуку... Вертиться, вертиться — тай виверне твої кишеньки...

Гостробородий Ярославець торгує гребінцями, ножичками, книжками, милом...

— По-зво-льте! Заграничні товари! Столичні книги! Пахучі мила! Небесні перфуми! Молодче! — позвольте вам предложити книжечку для приємного читання. Чи не схочете докладно оглянути, дуже цікава історія — смерть пана Івана Іліча, твір графа Толстого. Крім цього весела комедія „Овочі просвіти". Дуже делікатно висміяні столичні пани і московські мужики. Продаю за двацять копійок! Графський твір за двогривенника, дешевше ніхто не продасть. А ось іще чи не схочете „Князь Серебряний"? Про царя Івана Грозного... з тої нагоди, що ця книжка ... поета Пушкіна — по пятачку і по три копійки книжка... Чудові поезії, все лише веселого змісту... „Андрій Неустрашимий" російська повість... ціна три копійки. Япанча, татарський наїзник, „зайняття міста Казані. Про розведення курей — чи не бажаєте просвітитися? Пять копійок ціна... Машинка для вусів — позвольте. „Житіє іже во святих отця нашого"... Красавиця! купіть зеркальце! Пахуче мило є... Що? За Івана Іліча і гривенник? Надруковано на книжці — двацять. За гривенник можу продати ось „жидівські оповідання"... Тітка! Ти так гребінь зломиш... Поважаний пане, купіть бритву. „Позагробове життя або про те, що жде нашу душу по смерти"... Вельми корисне знати— ціна коповика. Не хочете? „Недуги домашних звірят" — поцікавтеся! „Веґетаріянська кухня"... А ось годиннички продаю — срібло — як золото, хід як найточнійший, ціна дешева... Поважаний! мила для дочки не бажаєте купити? Останнє слово, любий, — за Івана Іліча — вісімнацять копійок...

Ні одної секунди не мовчить той сухий-сухорлявий Ярославець, що продає відразу двом десяткам покупців. Його звінкий голос здалека притягає до нього народ, а довкола його краму тісна товпа. Одні купують, другі лише глядять на торговця і слухають його метку, розсипчасту мову. Здоровенний селянин довго вдивлявся в Ярославця великими, випуклими очима і нараз — розреготався.

— Чого ви, пане, регочетеся? — спитав його сусід.

— Та ось він, цей Москаль, нехай йому, бісовому сину, гадюка у глотку влізе... Він зовсім як та молотілка працює. Доброму чоловікові і за місяць стільки не сказати, як він за годину сказав...

А при возах із глиняною посудою з Опошні — посудою замітною по рисунках, але грубоватій у виконанні, торгують мужики. Тут не спішаться. Ось якась обомліла від спеки жінка з парасолею в руці підходить, бере макітру, розглядає її й питає:

— Скільки грошей?

— За що? — питається крамар, що лежав під возом на череві.

— А за макітру...

— Трицятьпять копійок...

— О, лишечко! та то дуже дорого!

— Хібаж?

— А звісно! Он вона не рівна, та корячкувата...

— А щож ви, пані, з цієї макітри стріляти хочете, чи що? Навіщо їй бути рівною? Не рушниця вона, а макітра.

— Та воно вірно... Ще і не гладка вона, та і тьмяна якась...

— Та жеж то зеркало, пані, гладоньке й лискуче, зеркало а не макітра...

— Вона й дреньчить...

— О? То значить — у ній дірка я...

— Так уже світ устроєний, пані, що у ньому все діраве... А ви, пані, подивіться, може і знайдете кріпку макітру...

Пані оглядає макітри, а торговець неповорушно лежить під возом, глядить на неї.

— Будь ласка, скажіть мені— ось така добра? — показує пані вибрану посудину...

— Це? з усіх найліпша...

Зачинають торгуватися. То тягнеться довго, часто перериваєтся павзами, підчас котрих жінка видумує все нові й нові хиби макітри, а крамар роскошується спокоєм в тіні воза. Скорше торгують жінки. Вони продають якийсь напиток, вишні і тараню. Цієї риби цілі купи лежать на землі, а що її тут дуже люблять — її купують багато. Звінкі голоси жінок так і ріжуть уха.

— Риба чорноморська, керченська, смачна та солена!

— А ось іще найліпша риба!

Вечеріє. Сонце вже низько над луками, а курява, що хмарою стояла над ярмарком, здається рожевою у проміннях заходу.

Всюди гонять худобу на Псьолу, роздається мукання, понурі оклики, то тут то там зачинаються пісні. Веселі звуки сопілки несуться від цвинтаря Там, коло земляного валу, що окружає поле покійників, зібралася гурма хлопців і не звертаючи зовсім уваги на „дідівські могили" збірається танцювати. Тополі на цвинтарі тихо хитають вершками, наче протестують проти нарушення спокою й тишини в місці спочинку.

А тепера я велика
Треба мені чоловіка...

потягають два пяні, ідучи в сторону цвинтаря. Вони штовхають один одного плечима й хитаються на ногах, наче підломані. В обох щасливих червоні лиця, оба вони захрипли від того, що намагаються співати разом. Один затягнув шапку на вухо, а другий держить її в руці й диригує нею, не бачить, що з неї вилізли і махаються у воздусі якісь шматки й куски прядива. Від цвинтаря на стрічу їм несеться дрібний тупіт ніг, з запалом вибивають гопака, і гарячі, хоч тихі звуки сопілки.

Тіни возів стаються все довші. Спека меншає. З лугів тягне запахом свіжо-скошеного сіна. Сонце сіло, і на небі задумчиво завмерли легкі облаки ще рожеві від заходу. Шум потрохи стихає, люде, змучені клопотами і денною спекою, кладуться спати на воздусі і під возами. Тяжко дихають воли, пережувають сіно, фиркають коні.

Тепер уже всі звуки розгубились і виразно їх чути, вони й не зливаються в той гомін, що оглушував і опянював протягом дня. Ось роздається святочна музика. Біля сліпого, що грає на фісгармонії, товпа мовчазних людей стоїть без шапок і побожно слухає музику.

— Господа сим вос-хва-лім і возблагодарім творця на-щоюючи собі на звучнім інструменті. Густі й успокоюючі ноти жалісно вються над головами побожно настроених людей, вкритих потом і пилом. Инші шепчуть щось — видно, як ворушаться їх губи, инші зітхають... Більшість стоїть німо, непорушно і дуже поважно.

А від цвинтаря несеться жвава пісня могучого хору молодих голосів: Гей-гей! — гремить приспів.

Чути, що та пісня складалась у широкому степу, верхом на конях, підчас походу, старими, свободолюбними лицарями, що проливали свою кипучу й гарячу кров за віру християнську й вольности козацькі...

— Хваліте Бога на-шо-го-о... яко он творець міра і прибіжище человіков, в нем же обрящем упокоеніе... — співає й грає сліпець.

Ніч іде.

То тут то там спалахнули вже вогники ватри й довкола них видно фігури людей, червонаві в блеску вогню. Приємною свіжістю віє від лугів, де Псьола, темна, гарна й бистра, швидко несеться до Дніпра і з ним — у море. Запалюються зорі.

Ніч іде.

Переклав **Михайло Левенко.**

ПІЗНАТИ ВОРОГА ЦЕ ПЕРЕДУМОВА УСПІХУ В БОРОТЬБІ.

Творцем ідеольогії сучасної Польщі є вожд вшехполяків Роман Дмовскі. На його творах виховувалися теперішні польські правителі і дальше виховується польська молодіж. Якщо хочемо успішно боронитися перед наслідками тої ідеольогії, мусимо її знати. Все, що польські політики — все одно ліві чи праві, соціялісти чи вшехполяки — роблять, то роблять так, як навчив їх Дмовскі.

В сьогоднішньому числі подаємо один виїмок з його творів. — Ред. „Нового Часу".

Проблеми національного істнування.

Поверхня землі це не музей для переховування етнографічних оказів в порядку, в цілости, кожного на його місці. Людство йде скоро вперед. В цих перегонах націй, кожна з них повинна як найбільше зробити для поступу, для цивілізації, для піднесення вартости людини. В цім стремлінні видобути із себе найбільше енерґії, витворити найвищу суму життя свойого типу, нації, коли стрічають на дорозі племена без індивідуальности, без творчих — як народи, а не як одиниці — здібностей, без даних до того, щоб брати участь в історичнім житті на власний рахунок, проглочують ці племена, втягають у своє життя і зуживають як матеріял для своєї творчої сили.

Так є і так повинно бути! Якщоб істнували якісь міжнародні закони, що охоронялиб кожне племя на заниманім ним просторі, забезпечувалиб йому можність устроїтися до вподоби, — не вважаючи на це, чи воно поступає вперед чи стоїть на місці, чи навіть культурно відступає, — скоро, мабуть, дійшлоб до того, що в центрі Европи жилиб недорозвинені, напів варварські племена, які булиб тільки перепоною для цивілізації. Постійне досконалення і поступ не є вродженою прикметою людини. Більшість сучасного населення землі стоїть на місці, зовсім не поступає вперед. І важнійший мабуть чинник поступу — це суперництво і треба безперервно удосконалювати зброю, яка служить до оборони власного істнування. З взаїмним зближенням народів, із скріпленням міжнародних взаємин, натиск одних народів на другі не лише не меншає, але навпаки кріпшає, бо чим тіснійші взаємини має один з другим, жати на цьому, щоб той народ в орґанізації свойого життя, комунікаційних середників і публичного порядку стояв на певній висоті. Народи отже мусять або самі творити цивілізацію, або запрягають їх до цивілізаційної праці инші, а тоді примушені будувати вони все по чужим зразкам. Окремих іспитів з поступів в культурі для народів нема, нема таких трибуналів, які видалиб присуди щодо цивілізаційної вартости поодиноких народів, а тому одиноким — хоч треба признати далеко не совершенним мірилом придатности народів до праці для загального поступу, їхньої здібности до самостійного творення вищих форм життя, остає **суперництво** — себто це, — чи даний народ уміє в боротьбі з іншими добувати і удержувати свою культурну окремішність.

Це фільософія національної боротьби й насильства!... Може. Але щож, коли ця боротьба й це насильство — дійсність, а загальний мир і загальна вільність — видумка... Треба мати відвагу глянути правді в очі.

Отже окупанти мають право робити це, чого над нами допускаються?

Отже ми не жертви несправедливости й насильства?

Ну щож з того, що ми уважатимемо себе жертвами, коли ані наші вороги, ані ті, що з боку приглядаються нашій боротьбі, нічого не роблять собі з нашої думки. А якщо навіть погодимося на назву, як що признаємо себе жертвами — тож звісно, що скрізь, де є життя, мусять бути жертви і ніколи без них не обходиться.

Признаюся, що чую відразу до обжалування окупантів. Скажу більше — як що не обманюю себе, то перестав я їх навіть ненавидіти. Окупанти для мене рівнодушні. Їх діла лише тоді мене обходять, коли є в якомунебудь звязку з судьбою моєї нації, поскільки роблять нам кривду, або обіцюють користи через ослаблення самих окупантів.

Не хочу через це сказати, що я нездібний до ненависти взагалі, або що уважаю її за якесь низьке почування. **Кожний, що уміє направду любити, уміє й ненавидіти.**

Ненавиджу людий нікчемних без огляду на це, чи вони ворожої нації, чи мої власні краяни, а може й найбільше в останнім випадку. Ненавиджу учителів, котрі, маючи вже з покликання обовязок учити й виховувати молодіж, знущаються над нею, убивають в зароді її фізичні сили, деправують морально, здержують, або викривлюють її умовий розвій. Ненавиджу суддів, котрі мають берегти справедливість, а надуживають законів для оборони цих, чи інших інтересів, для переслідування політичних противників. Ненавиджу урядовців, котрі будучи орґанами державної машини, повинні улекшувати орґанізацію життя, а тимчасом працюють над оберненням в нівець найкращих змагань суспільности, над удержанням, а навіть відтягненням життя назад в його розвою. Ненавиджу священиків, котрі поставлені для підношення народу морально і маючи для того такі сильні середники як сповідальницю і казальницю, використовують їх для біжучих політичних інтересів. Поступовання тих всіх уважаю менше-більше таким злочином, яким бувби поступок лікаря, що покликаний до хорого, побачивши в ньому свойого особистого чи політичного противника, дає йому замісць лікарства — трутину. Колиб я зустрів в Галичині учителя Поляка, який переслідує дитину тому, що вона українська дитина, що по українськи говорить, то відчувавби до нього не меншу відразу ніж ця, яку збуджує в мене московська ...

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошеннєм, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати ... оголошено їм о...